

Kjempetuja *Thuja plicata*

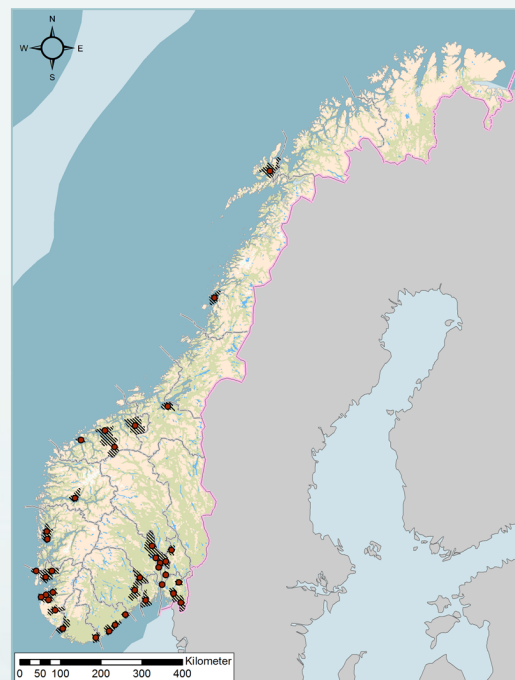
Fremmed art

Kjempetuja kan bli et stort skogstre, men er i Norge primært plantet som park- og hageetre i vintermilde og sommervarme lokaliteter på Sørlandet, Østlandet og Vestlandet. Lokalt kan arten forynge seg ved sjølsåing.

Status

Risikovurdering 2012: Lav risiko (LO)

Kommuner i Norge med plantninger/forekomster av kjempetuja

Kjennetegn

Kjempetuja (Western Red Cedar) tilhører syressfamilien. Det høyeste kjente treet er drøyt 55 m høyt (West Coast Vancouver Island-Pacific Rim National Park, Canada), mens det eldste kjente treet er 1460 år gammelt (Olympic National Forest, USA). Toppskuddet er hengende. Kronen er relativt smal, med greiner som bøyer seg svakt oppover i enden (J-format). Kvistene er flate og utbredt i et plan. Bladene er skjellaktige, korsvis motsatte i fire rader. Bladene er glinsende grønne, uten tydelige kjertler og vanlig med kvitaktige flekker på undersiden. Baret er sterkt aromatisk, og har en duft som minner om ananas. Konglen er eggeformet, ca. 12 mm lang og består av 8-12 skjell. Barken er rødbrun eller grå (særlig hvis soleksponert), grov og furete, og kan splittes i lange striper. Eldre trær får gjerne en rotutsvelling, med jarer.

Utbredelse

Kjempetuja er naturlig utbredt langs vestkysten av Nord-Amerika, og vokser fra California i sør (40°n.br.) til Petersburg i Alaska (60°n.br.). I Oregon går den opp til 220 moh, og i Alaska opp til 300 moh. Den vokser ofte på relativt næringsrike steder i friskt fuktige dalsider og langs elve- og bekkeløp. Kjempetuja danner sjelden renbestand, men inngår i friske blandingsskoger sammen med vestamerikansk hemlokk, douglasgran, sitkagran, rødor og kjempepoppe. Kjempetuja ble beskrevet som art i 1793, innført til Europa i 1853, og til Norge på 1870-tallet. Den ble forsøkt som dyrkningstreslag i skogbruket fra ca. 1910, og finnes sporadisk plantet som enkelttrær, i holt og småbestand på Østlandet, Sørlandet, Vestlandet, Trøndelag og nordover til nordre Nordland. Det antas at plantninger med kjempetuja i Norge dekker et samlet areal på 500 til 1000 dekar.

Biologi

Kjempetuja spres ved frø, men kan forynge seg vegetativt ved at lave greiner slår rot. Normalt setter trærne frø fra 20 års alder. Frøene er forholdsvis små (antall 1000-frø per kg er på 450-1100) og har lite opplagsnæring. Etablering på brannflater og på ren mineraljord er uvanlig, mens oppslag i tynne mosetepper og på steder ikke utsatt for uttørking er mer vanlig. Småplantene er følsomme for frost. Ungplantene tåler godt å vokse i halvskygge, og treslaget har stor konkurranseevne i luker og glenner. Noe sjølsåing i og ved eldre bestand er påvist i Vest-Agder, Hordaland, Rogaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal. Treslaget har relativt høye krav til sommervarme og er meget krevende i kultur. En stor avgang i kulturfeltene kombinert med viltskader har gitt treslaget en liten rolle i kystskogbruket. Heller ikke i Danmark, Tyskland og Storbritannia har kjempetuja innfridd som dyrkningstreslag. Baret er imidlertid ettertraktet som pyntegrønt, ikke minst fordi den ikke er så utsatt for brunfarget bar vinterstid som andre tujaer.

I Norge har kjempetuja så langt nådd 37 m

Rødbrun bark, jarer og rotsvelling på kjempetuja. Fra Stend, Hordaland.

(totalalder 75 år). Toppytelsen i Norge er en middeltilvekst på 2,2 m³/daa/år. Trærne i norske forsøk har vist en utholdende høydevekst, god oppkvisting og har liten avsmalning. Strøet fra kjempetuja antas å virke jordforbedrende. Kjempetuja har hjerterot og er ganske vindbestandig selv på finjordarter, og den synes ikke å ha lett for å velte eller knekke i sterk vind. Treslaget er svært utsatt for feie- og beiteskader fra hjortedyr, og det angripes av både honningsopp og rotkjuke. I yngre plantninger kan slike soppangrep ha dødelig utgang. På eldre trær går råten normalt bare et kort stykke opp i stammen. Soppen *Didymascella thujina* har i Norge angrepet småplanter i planteskoler og i kulturer, og på 1940-tallet ble det forbud mot å innføre levende planter og plantedeler av tujaslekten. Veden er lett og bløt ved, med en særdeles holdbar kjerneved, bl.a. velegnet til ubehandlede overflater (tak, kledning). Kjempetuja regnes både som et viktig tømmertré og historisk sett som det viktigste treslaget for indianere i vestlige deler av Nord-Amerika, med en svært allsidig bruk (bast til tepper og tau,

kanoer, etc.). I Norge er treslaget hyppig brukt i parkanlegg og i arboreter, særlig i kyst- og fjordstrøkene vestafjells.

Bestandsstatus

Stabil eller svak nedgang. Ingen nyplanting og lokal hogst forventes å gi en nedgang.

Referanser

Anon 1955. Oversikt over enkelttrær, holt og bestand med fremmede treslag i Norge. Arkiv, Vestlandets forstlige forsøksstasjon (upublisert).

Aldhous, J.R. & Low, A.J. 1974. The potential of Western hemlock, western red cedar, grand fir and noble fir in Britain. Forestry Commission Bulletin 49, 105 s.

Hagem, O. 1931. Forsøk med vestamerikanske træslog. Meddelelser fra Vestlandets forstlige Forsøksstasjon 12, 216 s.

Hosie, R.C. 1969. Native trees of Canada. 7 ed. Canadian Forestry Service, Ottawa. 380 s.

Pojar, J. & MacKinnon, A. (ed.) 1994. Plants of coastal British Columbia. Forestry Service, Vancouver. 528 s.

Møller, C.M. 1965. Vore skovtrærarter og deres dyrkning. Dansk skovforening, København. 552 s.

Robak, H. 1941. Farlige soppsykdommer på douglasgran og thuja. Statsmykologens flyveskrift 6. 4 s.

Smitt, A. 1921. Beretning om en forstlig studiereise til Nord-Amerikas stillehavskyster. Meddelelse fra Vestlandets forstlige Forsøksstasjon 5, 142 s.

Øyen, B.-H. 2000. Utenlandske treslag i Norge – litt om forsøkerfaringer med produksjon i ulike treslag. Aktuelt fra skogforskningen 1/00, 43-46.

Øyen, B.-H. 2005. Moberglien research area and demonstration forest. Notes for the SNS, growth and yield group. 16 s.

Øyen, B.-H. 2008. Kystskogbruket. Potensial og utfordringer de kommende tiårene. Oppdragsrapport fra skog og landskap 01/2008, 80 s.